

DINAMICA DEMOGRAFICĂ ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI COVID-19²⁵

Olga GAGAUZ, dr. hab., conf. cercet.

Institutul Național de Cercetări Economice, Chișinău, Republica Moldova
gagauzo@inbox.ru

Rezumat. Se analizează impactul structurii demografice asupra infectării cu COVID-19, precum și consecințele pandemiei asupra dinamicii principalelor procese demografice (fertilitatea, mortalitatea și migrația). Se accentuează importanța abordării situației și politicilor de atenuare a impactului negativ al pandemiei prin prisma caracteristicilor sociodemografice ale populației.

Cuvinte-cheie: COVID-19, dinamica demografică.

JEL Classification: J10, J11

În contextul pandemiei COVID-19, una dintre principalele probleme de politici este de a obține o mai bună înțelegere a impactului demografic asupra diferitelor domenii, a nivelului morbidității și mortalității cauzate de coronavirus, și modului în care consecințele pandemiei, în special impactul negativ asupra economiei, va afecta dinamica populației în viitor.

Studiile recente arată că structura demografică a evoluat în calitate de factor determinant al dinamicii răspândirii COVID-19. S-a menționat că țările cu proporții ridicate a persoanelor în vârstă sunt mai susceptibile de a avea un nivel mai ridicat de morbiditate și mortalitate din cauza coronavirusului. Italia, care are o populație considerabil mai în vârstă, cu 23% peste vârsta de 65 de ani, este un exemplu în acest sens.

Însă și tinerii din zonele urbane au fost afectați de virus. Dovezile arată că structura pe vârste a populației este, de asemenea, în mod clar legată de alte vulnerabilități (locul de reședință, educația, statutul socioeconomic, regimul de viață și de locuință, condițiile și comorbiditățile preexistente). Pandemia are un efect diferit asupra tinerilor și vârstnicilor, bărbaților și femeilor, persoanelor care au avut niveluri diferite de sănătate și bunăstare înainte de pandemie. Studiu recent demonstrează o rată de infectare cu COVID-19 mai înaltă printre femeile în vârstă aptă de muncă, acest fapt fiind determinat de ponderea lor mai mare în sistemul de ocrotire a sănătății, asistența socială și servicii de îngrijire. La vârstele înaintate rata de infectare este mai înaltă printre bărbați, ceea ce se explică prin speranța de viață mai înaltă a femeilor și o fatalitate mai scăzută în rândul acestora. Studiul sugerează, de asemenea, o legătură dintre profilurile de ocupare a forței de muncă și ratele de infectare pe vârste și domenii de ocupare (Sobotka T. et al, 2020).

Efectele demografice negative ale pandemiei COVID-19 se prefigurează prin probabilitatea crescută de majorare a mortalității, atât din cauza coronavirusului, cât și datorită accesului redus la serviciile de sănătate publică în perioada stării de urgență. Astfel, este de așteptat creșterea mortalității generale, inclusiv pe termen scurt, se vor înregistra unele efecte divergente privind mortalitatea după diferite cauze de deces, cum ar fi numărul de decese din cauza bolilor cardiovasculare, oncologice și a altor cauze, prevenirea cărora depinde îndeaproape de îngrijirea continuă a pacienților și acordarea la timp a ajutorului medical necesar.

Pandemia COVID-19 poate genera efectul nașterilor întârziate. Mai degrabă, va fi înregistrată o scădere a numărului de nașteri, în special în anul viitor, din cauza scăderii veniturilor provocate de recesiunea economică. În prezent, familiile cu copii se confruntă cu numeroase dificultăți în îngrijirea acestora și, în același timp, în îndeplinirea sarcinilor profesionale, în special mamele care au copii de vârste mici și cer o supraveghere continuă. Acest fenomen poate contribui la amânarea nașterilor de rangul doi și a celor consecutive. Evidențele acumulate demonstrează impactul negativ al pandemiei asupra intențiilor reproductive. În țările cu o rată înaltă de infectare se înregistrează refuzul de la nașterea copiilor (Italia, cele mai afectate regiuni din Germania), amânarea nașterilor este specific țărilor cu un nivel moderat (Germania și Franța). Caracteristicile

²⁵ Elaborat în cadrul Proiectului Programului de Stat (2020-2023) 20.80009.0807.21 „Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației”.

sociodemografice ale respondenților corelează cu modificarea planurilor reproductive. De exemplu, în Marea Britanie, planurile de fertilitate au fost abandonate cel mai frecvent de persoanele care își prognozează un impact mai grav al crizei asupra veniturilor lor viitoare. Autorii concluzionează că în unele țări sunt în funcțiune diferite mecanisme ce influențează intențiile reproductive ale populației, inclusiv, în contextul economic, demografic și politic înainte de criză și perspectivele post-criză (Luppi, Arpino & Rosina, 2020).

În Republica Moldova, multe familii cu copii și-au pierdut sursa de venit, iar persoanele de vârstă reproductivă sunt îngrijorate de incertitudinea situației și viitorul apropiat, unele confruntându-se cu șomajul. Incertitudinea privind viitorul apropiat, ce va fi peste 6 luni sau peste un an, în ceea ce privește venituri, locul de muncă, posibilități de înrolare a copiilor în educație preșcolară și școlară, de asemenea evoluează ca un factor care poate provoca o pauză în planificarea nașterii unui copil. Astfel, într-o perspectiva de scurtă durată putem aștepta scăderea numărului de nașteri și o creștere temporară a acestuia după stabilizarea situației, ca rezultat al realizării nașterilor amânate. Însă în perspectiva de lungă durată trendul general de reducere a natalității este ireversibil.

Scăderea natalității în Republica Moldova se înregistrează de la sfârșitul anilor '80 ai secolului trecut. Creșterea temporară observată în anii 2009-2015 a fost determinată de intrarea în vârstele reproductive a generațiilor numeroase născute la mijlocul anilor '80. În ultimii ani observăm o scădere continuă a numărului de nașteri. În anul 2019 s-au născut doar 32 mii de copii, cu 2,7 mii mai puțin decât în anul 2018. Conform prognozei demografice a CCD, realizate până la pandemie, în anul 2020 numărul de nou-născuți va fi mai mic decât în anul 2019 (Analiza situației populației, 2016). Impactul pandemiei COVID-19 asupra natalității nu va fi resimțit la începutul anului 2021 și dacă situația epidemiologică nu se va îmbunătăți, iar efectele economice negative vor persista în timp, scăderea natalității poate să cuprindă și anul 2022.

Este dificil de a prognoza tendințele migrației, în prezent situația arată că oamenii încearcă să se reintegreze în migrația de muncă, iar posedarea cetățeniei române ușurează acest proces. Se poate presupune că intensitatea migrației nu se va micșora, iar criza economică provocată de pandemia COVID-19 va determina plecarea cetățenilor moldoveni peste hotare.

Studiile realizate până în prezent și opiniile experților demonstrează că criza economică va exacerba inegalitatea socială, va crește sărăcia și poate chiar provoca o destabilizare politică și socială, în special în țările în care nivelul de trai al populației este scăzut, iar capacitatea guvernelor de a sprijini populația este limitată. Această situație se referă și la Republica Moldova (Demography and the Coronavirus Pandemic, 2020).

În acest context, politici post-pandemie urmează să se bazeze pe studii aprofundate privind corelația dintre indicatorii demografici, cum ar fi structura pe vârste a populației și cea a gospodăriilor casnice, modelele de co-reședință și măsuri necesare de protecție socială a populației.

Referințe bibliografice

1. Analiza situației populației din Republica Moldova /UNFPA, CCD. Chișinău, 2016, p. 68.
2. Demography and the Coronavirus Pandemic. Policy Brief, 2020. <https://population-europe.eu/policy-brief/demography-and-coronavirus-pandemic>
3. Guy J. A., Stuart G.-B. International remittance flows and the economic and social consequences of COVID-19. In: Environment and Planning A: Economy and Space Volume: 2020, 52 issue: 8, page(s): 1480-1482
4. Luppi, F., Arpino, B., & Rosina, A. (2020). The impact of COVID-19 on fertility plans in Italy, Germany, France, Spain and UK. <https://doi.org/10.31235/osf.io/wr9jb>
5. Sobotka T. et all (2020). Age, gender and COVID-19 infections. In: medRxiv. doi: <https://doi.org/10.1101/2020.05.24.20111765>